

Pracovní přestávky v podnikové praxi

 30.01.2015

Working breaks in corporate practice

Mgr. et Mgr. Josef Senčík¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., sencikj@vubp-praha.cz

chemický provoz

pracovní doba

pracovní přestávky

topiči

Abstrakt

Tento článek se zaměřuje na problematiku nastavení pracovní doby s ohledem na začlenění pracovních přestávek. Je zde pro příklad představena případová studie k vybrané pracovní pozici topiče v nepřetržitém chemickém provozu podniku v České republice, která dokumentuje možnost vyhodnocení vhodného nastavení pracovní doby s ohledem na platnou legislativu.

Klíčová slova: pracovní doba, pracovní přestávky, topič, chemický provoz

Abstract

This article focuses on the issue of working arrangements with regard to working breaks. There is used a case study to selected work positions stokers in the chemical industry in the Czech Republic. A possibility to assess the appropriate working arrangements with regard to current legislation are shown here.

Keywords: working time, working breaks, stoker, chemical industry

Úvod

Problematika vhodného nastavení a strukturace pracovní doby je stále aktuální. Jak nasvědčují naše zkušenosti z terénních šetření v různých průmyslových provozech, nejsou pracovní přestávky, ať už v podobě přestávek na jídlo a odpočinek nebo bezpečnostních přestávek, vždy vhodně řešeny a využívány.

Zaměřili jsme se na oba typy pracovních přestávek a jejich možnosti začlenění do pracovní doby. Za tímto účelem kromě související platné legislativy v ČR, odborných výkladů jsme využili pro názorný příklad případovou studii k pracovní pozici topiče v chemickém provozu. Jedná se o zaměstnance pracující převážně na jedno-mužných velínech s nepřetržitým provozem v 8 a/nebo 12 hodinových směnách. Zaměstnanci chemického průmyslu byli vybráni proto, že s chemickým provozem, respektive se selháním lidského činitele, je spojeno velké riziko vzniku mimořádných událostí [1, 10]. Na tyto zaměstnance působí zároveň celá řada rizikových faktorů jako je například teplo, hluk, prach, chemické látky či stres z velké zodpovědnosti, kterou si však mnozí neuvědomují. Příkladem jsou zaměstnanci rozsáhlejších

chemických podniků spadajících pod zákon č. 59/2006 Sb., zákon o prevenci závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů [2].

Pracovní přestávky z pohledu platné legislativy

Pracovní přestávky můžeme v základním vymezení rozdělit na 2 základní typy, a to přestávky na jídlo a oddech a bezpečnostní přestávky.

Častým problémem v podnikové praxi je čerpání a následné vykazování přestávky na jídlo a oddech. Přestávky na jídlo a oddech řeší zákoník práce [4] v § 88, kde v odst. 1 říká, že:

- zaměstnavatel je povinen poskytnout zaměstnanci nejdéle po 6 hodinách nepřetržité práce přestávku v práci na jídlo a oddech v trvání nejméně 30 minut; mladistvému zaměstnanci musí být tato přestávka poskytnuta nejdéle po 4,5 hodinách nepřetržité práce. **Jde-li o práce, které nemohou být přerušeny, musí být zaměstnanci i bez přerušení provozu nebo práce zajištěna přiměřená doba na oddech a jídlo; tato doba se započítává do pracovní doby.** Mladistvému zaměstnanci musí vždy být poskytnuta přestávka na jídlo a oddech podle věty první.

Další odstavce (2, 3 a 4) pak uvádějí, že:

- byla-li přestávka v práci na jídlo a oddech rozdělena, musí alespoň jedna její část činit nejméně 15 minut;
- přestávky v práci na jídlo a oddech se neposkytují na začátku a konci pracovní doby;
- poskytnuté přestávky v práci na jídlo a oddech se nezapočítávají do pracovní doby.

Pro účely zde řešených pracovních pozic je nejdůležitější, že se jedná o nepřetržité provozy a tedy se na ně vztahuje výše citovaný odst. 1, včetně věty druhé. Zaměstnancům, se tak doba na jídlo a oddech započítává do fondu pracovní doby.

Jak uvádí Dandová [5] je třeba přestávku na jídlo a oddech vnímat jako dobu, kdy má být zaměstnanci umožněno plně odpočívat v pravém slova smyslu. V případě, kdy zaměstnanec provádí práce, které nemohou být přerušeny, musí být zaměstnanci i bez přerušení provozu nebo práce zajištěna přiměřená doba pro oddech a jídlo, která však není dobou odpočinku zaměstnance a je tudíž součástí pracovní doby. V podnikové praxi se tak setkáváme, že zaměstnancům je poskytována pouze přiměřená doba na oddech a jídlo a to právě proto, že se jedná o práce prováděné v nepřetržitém provozu, kdy z provozních důvodů zaměstnavatel nemůže zaměstnanci zajistit, že může čerpat 30 minut přestávku na jídlo a oddech a přitom může skutečně odpočívat v pravém slova smyslu.

Dále je zde otázka bezpečnostních přestávek. Podle § 89 zákoníku práce [4] musí zaměstnavatel poskytnout bezpečnostní přestávku podle zvláštních předpisů, která se započítává do pracovní doby. Případně-li bezpečnostní přestávka na dobu přestávky na jídlo a oddech, započítává se přestávka v práci na jídlo a oddech do pracovní doby. Bezpečnostní přestávky jsou dále upraveny v zákoně č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů [8] a v nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů [6] a v nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací [7]. V § 5 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. [8] se uvádí, že zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus. Nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami; v případech stanovených zvláštními právními předpisy musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena.

V nařízení vlády č. 361/2007 Sb. [6] je řešena problematika práce v horku. Zde je v § 5 uvedeno, že dodržení

dlouhodobě a krátkodobě přípustné doby práce se zajišťuje střídáním pracovních cyklů a bezpečnostní přestávky při práci v horku. Při překročení určité teploty musí být uplatněn režim střídání práce a bezpečnostní přestávky stanovený podle výpočtu upraveného v Příloze č. 1 k tomuto nařízení, části B. Dále § 7 odst. 1: Při práci vykonávané po dobu delší než 2 hodiny za směnu v udržované operativní nebo výsledné teplotě jako technologickém požadavku nebo v korigované teplotě 4 °C a nižší má zaměstnanec právo na bezpečnostní přestávku v ohřívárně; ohřívárna se vybavuje zařízením pro prohřívání rukou. Bezpečnostní přestávka musí trvat nejméně 10 minut. Stejně nařízení upravuje bezpečnostní přestávky při dalších činnostech. V § 25a je řešena práce spojená s celkovou fyzickou zátěží a lokální svalovou zátěží, kdy při překročení hygienických limitů, musí být práce přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců. V § 27a je řešena práce spojená se zaujímáním podmíněně přijatelných a nepřijatelných pracovních poloh překračující stanovené hygienické limity musí být přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců. § 30 odst. 3 řeší práci spojenou s ruční manipulací s břemenem, která překračuje stanovené hygienické limity. Zde je uvedeno, že práce musí být přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců. V § 33 je řešena práce spojené s monotonií, jakož i práce ve vnuceném pracovním tempu. V takovém případě musí být k omezení jejich nepříznivého vlivu na zdraví tyto práce přerušovány bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců. § 35 řeší práce se zrakovou zátěží, mezi které patří například práce se zobrazovacími jednotkami. Takovéto práce musí být v zájmu omezení jejího nepříznivého vlivu na zdraví zaměstnance přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách od započetí výkonu práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců. § 39 odst. 1 uvádí, že pokud je při trvalé práci, zařazené jako riziková podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů nezbytné nepřetržité používání osobních ochranných pracovních prostředků k omezení působení rizikového faktoru nebo při trvalé práci, kde musí zaměstnanec povinně používat po celou dobu směny jiné ochranné prostředky určené zaměstnavatelem a tyto ztěžují zaměstnanci pohyb, dýchání, vidění a jiné fyziologické funkce, musí být v průběhu směny zařazeny bezpečnostní přestávky, při nichž si je může zaměstnanec odložit. První přestávka při trvalé práci zařazené jako riziková se zařazuje nejpozději po 2 hodinách od započetí výkonu práce v trvání nejméně 15 minut. Následné přestávky se zařazují nejpozději po každých dalších 2 hodinách od ukončení předchozí přestávky v trvání nejméně 10 minut. Poslední přestávka v trvání nejméně 10 minut se zařazuje nejpozději 1 hodinu před ukončením směny. V odstavci 2 je zároveň uvedeno, že po dobu trvání bezpečnostních přestávek nesmí být zaměstnanec v žádném úseku směny exponován rizikovému faktoru překračujícímu hygienický limit.

Přestávky při práci v hluku upravuje nařízení vlády č. 272/2011 Sb. [7]. V odstavci 6 je uvedeno, že bezpečnostní přestávka se uplatní tehdy, pokud je práce vykonávána v expozici hluku překračujícímu přípustný expoziční limit. První přestávka v trvání nejméně 15 minut se zařazuje nejpozději po 2 hodinách od započetí výkonu práce. Následné přestávky v trvání nejméně 10 minut se zařazují nejpozději po dalších 2 hodinách od ukončení předchozí přestávky. Poslední přestávka v trvání nejméně 10 minut se zařazuje nejpozději 1 hodinu před ukončením směny. Po dobu bezpečnostních přestávek nesmí být zaměstnanec exponován hluku překračujícímu přípustný expoziční limit. V § 17 odst. 3 je pak ještě uvedeno, že pokud je zaměstnanec při práci exponován vibracím překračujícím expoziční limit nebo hygienický limit podle § 14 odst. 1 nebo 2, použije se pro zařazení bezpečnostních přestávek v průběhu směny. Po dobu bezpečnostní přestávky nesmí být zaměstnanec opět exponován vibracím překračujícím přípustný expoziční nebo hygienický limit.

Příklad z podnikové praxe

Ve vztahu k vybrané pracovní pozici topiče v chemickém provozu bylo provedeno screeningové šetření. Jednalo se o pracovní pozici topiče odpovídající požadavkům příslušné normy [3]. Hlavním cílem tohoto šetření bylo ověření

správnost nastavení pracovní doby, se zaměřením na bezpečnostní přestávky a přestávky na jídlo a oddech. Sledován byl běžný pracovní režim při běžném provozu zařízení, kdy byl vytvořen časový snímek dne.

Dané šetření bylo provedeno na základě požadavku konkrétního zaměstnavatele, aby získaný výstup byl využit pro případnou úpravu organizace pracovní doby. Prezentovaná data jsou s ohledem na charakter předmětné zakázky anonymizována.

Šetření probíhala při 3 návštěvách, tak aby bylo možné ověřit získané údaje nezávisle u více zaměstnanců. Šetření prováděl vždy jeden zástupce zpracovatele - VÚBP, v.v.i., který prováděl dotazování formou řízeného rozhovoru a pozorování zaměstnanců při práci včetně společných pochůzek po provozu. Mimo vlastní šetření byly pro vyhodnocení využívány též interní dokumenty poskytnuté zaměstnavatelem.

V následující tabulce je uveden vzorový harmonogram pracovní činnosti vybraného zaměstnance, který je na pracovišti sám a pracuje v 8 nebo 12 hodinových směnách.

Časový úsek		Pracovní činnost	Poznámky
od	do		
5:45		Příchod zaměstnance na pracoviště.	
5:45	6:00	Předávka pracoviště mezi střídajícími se zaměstnanci.	Eviduje se elektronicky v rámci IS a v provozním deníku.
6:00		Začátek pracovní doby.	
6:15*	6:45	Ranní kontrolní pochůzka provozem - tzv. „oběhovka“:	Provádí zaměstnanec sám.
		vizuální kontrola zařízení a kontrola měřidel;	
		odběr vzorku pro analýzy.	Provádí se pouze 1x denně při ranní směně a ukládá se na odběrné místo za vstupními dveřmi do budovy centrálního panelu pro vzorkačku, která přijíždí v cca 7:30.
		Přezkoušení bezpečnostní výstroje (tlakové ventily).	Provádí se 1x týdně v pondělí v rámci ranní pochůzky.
6:30		Příchod zaměstnance z pochůzky na pracovišti centrálního pultu.	
6:30	7:50	Vizuální sledování veličin na pracovišti centrálního pultu.	

Časový úsek		Pracovní činnost	Poznámky
od	do		
7:50		Zápis sledovaných veličin z centrálního pultu do provozního denníku.	Zápis se provádí periodicky každé 4 hodiny.
8:00		Vizuální kontrola signalizace hladin.	Provádí se 1x týdně v pondělí na pracovišti centrálního pultu.
8:30		V elektronickém informačním systému se zobrazí výsledky analýzy vzorků z ranního odběru.	Vyobrazené veličiny zaznamená zaměstnanec do provozního deníku.
9:00*	9:15	Podle hodnot získaných analýzou vzorků dochází k úpravě mimo pracoviště centrálního pultu.	Pouze v případě, že výsledky nejsou v rozmezí limitních hodnot.
		Kontrola dílčích zařízení na energetickém pracovišti (mimo pracoviště centrálního pultu).	Provádí se 1x týdně v pondělí ve spolupráci s elektrikářem.
		Provádí se procesní údržba (mimo pracoviště centrálního pultu).	Provádí zaměstnanec sám.
9:15		Příchod zaměstnance z pochůzky na pracovišti centrálního pultu.	
9:15	10:15	Vizuální sledování veličin na pracovišti centrálního pultu.	
10:15*	10:30	Kontrolní vizuální pochůzka provozem.	Provádí zaměstnanec sám.
10:30		Příchod zaměstnance z pochůzky na pracovišti centrálního pultu.	
10:30	12:00	Vizuální sledování veličin na pracovišti centrálního pultu.	
12:00		Zápis sledovaných veličin z centrálního pultu do provozního deníku.	
12:45*	13:00	Kontrolní vizuální pochůzka provozem.	Provádí zaměstnanec sám.

Časový úsek		Pracovní činnost	Poznámky
od	do		
13:00*	13:15	V případě osmi hodinové směny odchod zaměstnance na hygienu.	
13:40		V případě osmi hodinové směny přichází zaměstnanec na směnu od 14:00.	
13:45	14:00	Předávka pracoviště mezi střídajícími se zaměstnanci.	Eviduje se elektronicky v rámci elektronického informačního systému.
14:00		Odchod zaměstnance domů.	
14:00	14:15	Kontrolní vizuální pochůzka provozem.	Provádí zaměstnanec sám.
14:15		Příchod zaměstnance z pochůzky na pracovišti centrálního pultu.	
14:15	16:00	Vizuální sledování veličin na pracovišti centrálního pultu.	
16:00		Odečtení parametrů (hodnot) z centrálního panelu.	
16:45	17:00	Kontrolní vizuální pochůzka provozem.	Provádí zaměstnanec sám.
17:00	17:15	Pokud je pracovní den, tak odchod na hygienu.	
17:15		Příchod zaměstnance z pochůzky a hygieny na pracovišti centrálního pultu.	
17:15	17:45	Vizuální sledování veličin na pracovišti centrálního pultu.	
17:45		V případě dvanácti hodinové směny přichází zaměstnanec na směnu od 18:00.	
17:45	18:00	Předávka pracoviště mezi střídajícími se zaměstnanci.	Eviduje se elektronicky v rámci elektronického informačního systému.
18:00		Odchod zaměstnance domů.	

Tab. 1: Časový snímek pracovní doby u zaměstnance na vybrané pracovní pozici topiče.

Jak je zřejmé z výše uvedené tabulky, vyskytuje se zaměstnanec nejen u centrálního pultu, ale také v provozu (pochůzky). Při pochůzce je topič mimo pracoviště centrálního pultu vždy cca 10 až 15 min. Z rozboru je zřejmé, že se jedná o kontinuální provoz, kdy tomuto odpovídá i způsob předávání pracoviště mezi střídajícími se zaměstnanci. Z rozboru zároveň plyne, že předčasný příchod na pracoviště je kompenzován před odchodem, kdy je přibližně 15 min. určeno na očistu a přípravu na odchod. Pracovní směny jsou tak standardní délky 8, resp. 12 hodin.

Stravování probíhá v místě pracoviště centrálního pultu v nepravidelných (neoficiálních) pauzách a to v případě, že je klid. V tuto dobu je možné si připravit též čaj či kávu. Pro účely stravování je zaměstnancům poskytováno mražené jídlo, které se ohřívá v mikrovlnné troubě. Někteří zaměstnanci si nosí též stravu připravenou doma.

Zaměstnanec je po celou dobu směny na pracovišti převážně sám. Výjimkou jsou návštěvy mistra, které probíhají cca 3x za směnu. V nepravidelných intervalech je zaměstnanec v kontaktu také s řidiči cisteren přivážející síru a případně s údržbáři.

Na základě provedeného šetření bylo zjištěno, že je v nepřítomnosti topiče centrální pult bez dozoru. Minimální dozor je zajištěn tím, že zaměstnanec má před opuštěním centrálního pultu volat směnovému mistrovi. Směnovému mistrovi má ohlásit též návrat k centrálnímu pultu.

Dle sdělení jednoho ze zaměstnanců dochází cca 2x měsíčně k mimořádným stavům, kdy dochází k poruše na kotli, zároveň přijede cisterna na přečerpávání a dojde k poruše na jiném navazujícím pracovišti.

V případě najíždění kotle zabere tato činnost cca polovinu pracovní doby. Při tomto stavu dochází k přebíhání mezi pracovištěm v terénu a centrálním panelem.

V případě nestandardních situací a odchylek je nutné provádět i další, v tabulce výše neuvedené, pochůzky, kdy jsou kontrolovány provozní stavy.

U kotle obsluhovaného výše popsaným zaměstnancem není dodržen požadavek na trvalou přítomnost topiče u obsluhovaného kotle, resp. topič u tohoto kotle není trvale přítomen u centrálního panelu. Dle normy [3], článku č. 141, písm. c) je možné se od kotle vzdálit pouze na dobu kratší než je doba 5 minut. V jiném případě je nutné mít souhlas dozorčího orgánu. Tento souhlas zaměstnavatel nemá. V rámci šetření bylo proto zaměstnavateli doporučeno, aby na sledované pracoviště přidělil k topiči ještě pomocníka topiče, případně na toto pracoviště přidělil ještě jednu osobu s příslušným topičským průkazem.

Toto doporučení je nejen z důvodů ochrany kotle, ale také z důvodů ochrany samotného topiče a případně pomocníka/pomocníků. V případě havarijní situace, která by se odehrávala při pochůzce, a která by ohrožovala zdraví zaměstnance, nemá zaměstnanec žádnou možnost jak si přivolat pomoc. Toto doporučení vychází též z historických skutečností, které proběhly i na jiných pracovištích zaměstnavatele. Dle získaných informací proběhly v minulosti úrazy, i smrtelné, s příčinou v únavě materiálu ventilů. Pro úplnost je však třeba doplnit, že u sledované pozice doposud úraz nenastal.

I přesto, že mají topiči na sledované pozici k dispozici mobilní telefon nebo vysílačku, je nutné namátkově kontrolovat, zda je mají při obchůzkách stále u sebe. Důvodem je to, aby si topiči na sledovaných pozicích mohli v případě potřeby přivolat pomoc. Při šetření jsme bohužel zaznamenali, že tato zařízení topiči nosili jen v některých případech.

Z šetření dále vyplynulo, že interní dokumentace zaměstnavatele by měla být doplněna o výjimku k plnění požadavku článku č. 141, písm. c) normy [3] včetně zdůvodnění, které dozorčí orgán vedlo k udělení této výjimky (pokud bude

zaměstnavateli udělena). Případně by mělo být provedeno takové organizační opatření, které by na řešené pracoviště přidělilo dalšího zaměstnance, nejlépe s příslušným topičským průkazem.

Podle uvedeného rozboru aktuální legislativy a výsledků celého šetření zaměstnancům na sledované pracovní pozici nevzniká nárok na bezpečnostní přestávky. V případě, že jsou v rámci pracovní doby zaměstnanci vystaveni některému z rizikových faktorů, nejedná se o působení takového faktoru po celou dobu pracovní směny. Bezpečnost je zde zajištěna střídáním pracovních činností, tak, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění zaměstnance. V případě, kdy jsou používány osobní ochranné pracovní pomůcky (OOPP) jedná se pouze o jejich dočasné použití.

Závěr

Pracovní přestávky, jejich vhodné zavedení a odpovídající využívání v rámci pracovní doby, patří k důležitým předpokladům, aby zaměstnanec mohl plnit své pracovní povinnosti. Zaměstnavatelé by měli této problematice věnovat dostatečný zájem, využívat metody pro ověření stávajícího nastavení, zbytečně nevystavovat své zaměstnance souvisejícím rizikovým faktorům. O to více to platí pro pracovní pozice v rizikovějších provozech.

Prezentovaný příklad z podnikové praxe u vybrané pracovní pozice topiče v chemickém provozu dokumentuje možnost přístupu k této problematice, vyhodnocení a následného přijetí případných nápravných opatření.

Použitá literatura

[1] Metodický pokyn odboru environmentálních rizik Ministerstva životního prostředí k rozsahu a způsobu zpracování dokumentu „Analýza a hodnocení rizik závažné havárie“ podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. *Věstník Ministerstva životního prostředí ČR*, březen 2007, roč. XVII, částka 3, s. 16-21.

[2] Zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 2006, částka 25.

[3] ČSN 07 0710. *Provoz, obsluha a údržba parních a horkovodních kotlů*. Praha : Úřad pro normalizaci a měření, 1975.

[4] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 2006, částka 84, s. 3146-3241.

[5] DANDOVÁ, E. Otazníky kolem pracovní doby. *BOZPinfo.cz* [online], 17. 06. 2013[cit. 2014-12-22]. Dostupný z WWW: <http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/citarna/tema-bozpinfo/pracovni_doba130613.html>.

[6] Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 2007, částka 111, s. 5086-5229.

[7] Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. *Sbírka zákonů ČR*, 2011, částka 97, s. 3338-3350.

[8] Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů ČR*, 2006, částka 96, s. 3789-3797.

Vzorová citace

SENČÍK, Josef. Pracovní přestávky v podnikové praxi. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2014, roč. 7, č. 4. Dostupný z WWW: <<http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-04-2014/pracovni-prestavky-v-praxi.html>>. ISSN 1803-3687.

Autor článku:

Mgr. et Mgr. Josef Senčík